YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kuudes jaosto)
14 päivänä maaliskuuta 1996 *

Asiassa C-315/94,

jonka Arbeitsgericht Bielefeld (Saksa) on saattanut EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan mukaisesti yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Peter de Vos

vastaan

Stadt Bielefeld

ennakkoratkaisun työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta yhteisön alueella 15 päivänä lokakuuta 1968 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1612/68 (EYVL L 257, s. 2) 7 artiklan tulkinnasta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja C. N. Kakouris sekä tuomarit G. Hirsch, F. A. Schockweiler, P. J. G. Kapteyn (esittelevä tuomari) ja J. L. Murray,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

julkisasiamies: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
kirjaaja: R. Grass,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Stadt Bielefeld, edustajanaan Stadtverwaltungsdirektorin der Stadt Bielefeld Marion Weike,

— Saksan hallitus, asiamiehinään liittovaltion talousministeriön Ministerialrat Ernst Röder ja saman ministeriön Oberregierungsrat Bernd Kloke,

— Ruotsin hallitus, asiamiehenään rättschef Lotty Nordling,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudellisen yksikön virkamiehet Christopher Docksey ja Günter Wilms,

ottaen huomioon esittelevän tuomarin kertomuksen,

kuultuaan julkisasiamiehen 14.12.1995 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Arbeitsgericht Bielefeld on esittänyt 3.11.1994 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimen kirjaamoon 29.11.1994, EY:n perustamissopi-

muksen 177 nojalla ennakkoratkaisukysymyksen työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta yhteisön alueella 15 päivänä lokakuuta 1968 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1612/68 (EYVL L 257, s. 2, jäljempänä asetus N:o 1612/68) 7 artiklan tulkinnasta.

2 Tämä kysymys on esitetty riita-asiassa, jossa kantajana on Belgian kansalainen de Vos (jäljempänä kantaja) ja vastaajana Stadt Bielefeld (jäljempänä vastaaja), jonka palveluksessa de Vos toimii apulaisylilääkärinä (Oberarzt).

3 Saksan liittotasavallan ja sen osavaltioiden palveluksessa oleviin työntekijöihin ja kunnallisten yritysten ja kunnallishallinnon työntekijöihin sovellettavan, työmarkkinaosapuolten 4.11.1966 tekemän yleissopimuksen (jäljempänä eläkkeitä koskeva yleissopimus) mukaan kantajan asemassa olevilla henkilöillä on täydentävä vanhuus- ja perhe-eläkevakuutus Versorgungsanstalt des Bundes und der Länder -eläkelaitoksessa (liittovaltion ja osavaltioiden eläkelaitos, jäljempänä VBL). VBL:n sääntöjen 29 kohdan mukaan työnantaja maksaa työntekijän puolesta kuukausittain eläkevakuutusmaksut tälle laitokselle.

4 Kantaja suoritti varusmiespalveluksen Belgian armeijassa 29.3.1993—1.3.1994. Tämän ajanjakson aikana vastaaja ei maksanut kantajan puolesta vakuutusmaksuja VBL:ään. Eläkelaitoksen mukaan kantaja ei tämän vuoksi kuulunut eläkevakuutuksen piiriin 28.3.1993 ja 2.3.1994 välisenä aikana.

5 Esitetyistä asiakirjoista ilmenee, että *Wehrpflichtgesetz*in (asevelvollisuuslaki, BGBl. 1994, I, s. 1505, jäljempänä WPFLG) 1 pykälän mukaan kaikkien kahdeksantoista vuotta täyttäneiden miespuolisten Saksan kansalaisten on suoritettava asevelvollisuus.

6 *Gesetz über den Schutz des Arbeitsplatzes bei Einberufung zum Wehrdienst*in (laki palvelukseen kutsutun asevelvollisen työsuhteen suojaamisesta, BGBl. 1980, I, s. 425, jäljempänä APSG) 1 pykälässä säädetään seuraavaa:

"1 § Työsuhteen jatkuminen

1. Kun työntekijä kutsutaan vakinaiseen palvelukseen tai kertausharjoitukseen, hänen työsuhteestaan johtuvien velvoitteiden täyttäminen keskeytyy vakinaisen palveluksen suorittamisen tai kertausharjoitukseen osallistumisen ajaksi.

2. Kun kysymyksessä on julkisyhteisön palveluksessa oleva työntekijä, hänen työnantajansa on maksettava työstä maksettavaa vastiketta kertausharjoituksen kestoajalta samalla tavalla kuin loman osalta. Palkkaan eivät tällöin kuulu erityiset etuudet, joita työntekijälle maksetaan loman johdosta.

— —"

7 APSG:n 14 a pykälässä säädetään seuraavaa:

"1. Kun asevelvollinen kutsutaan vakinaiseen palvelukseen tai kertausharjoitukseen, tällä ei ole vaikutusta julkisyhteisöjen palveluksessa olevien työntekijöiden täydentävään vanhuus- tai perhe-eläkevakuutukseen. Näin on myös silloin, kun täydentävä vanhuus- ja perhe-eläkevakuutus taataan lisävakuutuksella [Höherversicherung] tai muulla tavalla.

2. Työnantajan on jatkettava varusmiespalveluksen suorittamisen aikana vakuutusmaksujen (työnantajan ja työntekijän osuuden) maksamista sen suuruisina,

kuin nämä maksut olisivat olleet silloin, kun työsuhteesta johtuvien velvoitteiden täyttäminen ei olisi keskeytynyt se vuoksi, että työntekijä kutsuttiin suorittamaan varusmiespalvelusta.

Varusmiespalveluksen suorittamisen jälkeen työnantaja ilmoittaa liittovaltion puolustusministeriölle tai sen määräämälle viranomaiselle varusmiespalveluksen suorittamisen aikaa koskevat vakuutusmaksut näiden korvaamista varten.

Tämän pykälän toista virkettä ei sovelleta 1 pykälän 2 momentissa tarkoitettuihin tapauksiin.

Vakuutusmaksujen korvaamista koskeva hakemus on tehtävä vuoden kuluessa varusmiespalveluksen suorittamisesta. Varusmiespalveluksen suorittamisen jälkeen tapahtunutta vakuutusmaksujen suuruuden muuttumista ei oteta huomioon."

8 Arbeitsgericht Bielefeldissä nostamassaan kanteessa kantaja vaatii sen toteamista, että vastaajan on maksettava eläkevakuutusmaksuja VBL:lle siltä ajanjaksolta, jolloin hän suoritti varusmiespalveluksen Belgian armeijassa; kantajan vaatimus perustuu EY:n perustamissopimuksen 48 artiklaan ja asetuksen N:o 1612/68 7 artiklaan, joissa kantajan mukaan kielletään kaikki kansalaisuuteen perustuva jäsenvaltioiden työntekijöiden syrjintä.

9 Asetuksen N:o 1612/68 7 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Jäsenvaltion kansalaista ei työntekijänä saa kansalaisuutensa vuoksi saattaa toisen jäsenvaltion alueella kotimaisiin työntekijöihin verrattuna eri asemaan työ- ja palvelussuhteen ehtojen suhteen; tämä koskee erityisesti palkkausta, irtisanomista ja työttömyyden sattuessa paluuta saman alan työhön tai uudelleen työllistämistä.

2. Hänen on saatava samat sosiaaliset ja verotukseen liittyvät edut kuin kotimaisten työntekijöiden.

— —"

10 Arbeitsgericht Bielefeld katsoi, että tähän oikeudenkäyntiasiaan liittyy yhteisön oikeuden tulkintaa koskevia kysymyksiä, ja siksi se päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Onko työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta yhteisön alueella 15 päivänä lokakuuta 1968 annetun neuvoston direktiivin (ETY) N:o 1612/68 7 artiklan 1 ja 2 kohtaa tulkittava siten, että työntekijällä, joka on yhden jäsenvaltion kansalainen ja työskentelee toisessa jäsenvaltiossa, on oikeus vaatia, että työnantajan on jatkettava julkisen alan työntekijöiden täydentäviä vanhuus- ja perhe-eläkevakuutuksia koskevien vakuutusmaksujen (työnantajan ja työntekijän osuuden) maksamista sen suuruisina, kuin nämä maksut olisivat olleet silloin, kun työsuhteesta johtuvien velvoitteiden täyttäminen ei olisi keskeytynyt sen vuoksi, että kyseinen henkilö kutsuttiin suorittamaan varusmiespalvelusta, ottaen huomioon sen, että tällainen oikeus on lainsäädännön perusteella sellaisilla tämän jäsenvaltion kansalaisilla, jotka ovat julkisyhteisöjen palveluksessa kyseisessä valtiossa ja suorittavat siellä varusmiespalveluksen?"

11 Vastaaja ja Saksan hallitus ovat pääasiallisesti väittäneet, että työnantajan velvollisuus jatkaa vakuutusmaksujen maksamista julkisyhteisöjen palveluksessa olevien sellaisten työntekijöiden osalta, jotka suorittavat varusmiespalvelusta, liittyy erottamattomasti APSG:ssä säädettyyn liittovaltion puolustusministeriön velvollisuuteen korvata työnantajalle sen maksamat vakuutusmaksut. Tämä jälkimmäinen velvollisuus liittyy siihen huolenpitovelvoitteeseen, joka Saksan liittotasavallalla on niitä henkilöitä kohtaan, jotka on kutsuttu suorittamaan varusmiespalvelusta, eikä kyseinen velvollisuus siten johdu työsopimuksesta. Tämän osalta ne katsovat erityisesti, että yhteisöjen tuomioistuimen asiassa 15/69, Ugliola, 15.10.1969 antama tuomio (Kok. 1969, s. 363) koski käsiteltävänä olevasta asiasta poikkeavaa tapausta.

12 Saksan hallitus on lisäksi väittänyt, että se, että Saksan lainsäädännön mukaan työnantajan on maksettava varusmiespalveluksen suorittamisen ajalta ylimääräisiin vanhuus- ja perhe-eläkevakuutuksiin liittyviä vakuutusmaksuja, joiden korvaamista voidaan pyytää liittovaltion puolustusministeriöltä, johtuu ainoastaan hallintoteknisistä syistä.

13 Ruotsin hallitus toteaa puolestaan, että vakuutusmaksujen maksamista suoraan tai välillisesti siltä ajalta, kun työntekijä suorittaa varusmiespalvelun, on pidettävä hyvityksenä varusmiespalvelun suorittamisesta eikä missään tapauksessa työ- tai palvelussuhteen ehtona tai sosiaalisena etuna, jonka on sovelluttava muiden jäsenvaltioiden kansalaisiin, jotka ovat samassa tilanteessa kuin kyseisen jäsenvaltion omat kansalaiset.

14 Aluksi on tutkittava, onko Saksan lainsäädännössä säädetyn kaltaista järjestelmää, jossa taataan se, että vanhuus- ja perhe-eläkemaksuja maksetaan myös siltä ajalta, kun työntekijä suorittaa varusmiespalvelusta, pidettävä asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 1 kohdan soveltamisen kannalta sellaisena, että se koskee asianomaisen henkilön työ- ja palvelussuhteen ehtoja.

15 Tämän osalta on todettava, että periaatteessa työnantajan suorittamia täydentävää vanhuus- ja perhe-eläkettä koskevia maksuja on pidettävä palkan osana, koska kysymyksessä on taloudellinen etuus, jonka työnantaja myöntää kyseisen eläkkeitä koskevan yleissopimuksen mukaisesti työntekijälle työsuhteen johdosta. Kuitenkin on huomattava, että kun työntekijä suorittaa asevelvollisuuttaan, työsuhteesta johtuvien velvoitteiden täyttäminen keskeytyy tilapäisesti. Tämän vuoksi myös työnantajan velvollisuus maksaa työsuhteeseen liittyviä vakuutusmaksuja keskeytyy tilapäisesti.

16 Vaikka 14 a pykälän 2 momentin mukaan työnantajan on jatkettava varusmiespalvelun suorittamisen aikana vakuutusmaksujen (työnantajan ja työntekijän osuuden) maksamista sen suuruisena, kuin nämä maksut olisivat olleet silloin, kun työsuhteesta johtuvien velvoitteiden täyttäminen ei olisi keskeytynyt sen vuoksi, että kyseinen henkilö kutsuttiin suorittamaan varusmiespalvelusta, tämä työnantajan velvollisuus ei tästä huolimatta liity työsuhteeseen.

17 Kuten julkisasiamies on todennut esittämänsä ratkaisuehdotuksen 33 kohdassa, käsiteltävänä oleva asia poikkeaa tältä osin edellä mainitussa asiassa Ugliola annetusta tuomiosta. Asiassa Ugliola oli kysymys siitä, että APSG:n 6 pykälän mukaan työnantajan oli otettava huomioon varusmiespalveluksen suorittamisesta aiheutuva poissaolo työstä erityisesti siten, että kyseisen säännöksen mukaan varusmiespalveluksen suorittamiseen käytetty aika oli otettava huomioon laskettaessa sitä aikaa, jonka kyseinen henkilö oli ollut työnantajan palveluksessa; käsiteltävänä olevassa asiassa puolestaan APSG:n 14 a pykälän 2 momentin mukainen velvollisuus ei koske työ- ja palvelussuhteen ehtoja. Tämän säännöksen osalta työnantajan osuus rajoittuu nimittäin yhteistyöhön liittovaltion hallintoviranomaisten kanssa eli siihen, että työnantaja maksaa hallintoteknisistä syistä ne vakuutusmaksut, jotka sen ja työntekijän olisi ollut maksettava, jos työsuhteesta johtuvien velvoitteiden täyttäminen ei olisi keskeytynyt.

18 Tämän vuoksi on todettava, että Saksan lainsäädännössä säädetyn kaltainen velvollisuus jatkaa täydentävää vanhuus- ja perhe-eläkevakuutusta koskevien maksujen maksamista ei ole lainsäädäntöön tai sopimukseen perustuva työnantajan velvollisuus, joka koskee asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja työ- ja palvelussuhteen ehtoja, vaan maksujen suorittamista on pidettävä etuutena, jonka jäsenvaltio itse myöntää kyseisille henkilöille korvatakseen osittain ne kustannukset, jotka aiheutuvat varusmiespalveluksen suorittamisesta.

19 Tämän vuoksi on tutkittava, onko jäsenvaltion myönnettävä tämä etuus asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohdan perusteella myös muiden jäsenvaltioiden kansalaisille, jotka työskentelevät sen alueella ja jotka suorittavat asevelvollisuutensa kotimaassaan.

20 Tämän osalta yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut, että sosiaalisina etuina on pidettävä kaikkia — työsuhteeseen liittyviä tai siitä riippumattomia — etuja, jotka yleisesti myönnetään kotimaisille työntekijöille sen perusteella, että he ovat työntekijöitä, tai ainoastaan kyseisessä jäsenvaltiossa asumisen perusteella, ja joiden myöntäminen myös sellaisille työntekijöille, jotka ovat muiden jäsenvaltioiden kansalaisia, on omiaan helpottamaan heidän liikkuvuuttaan yhteisössä (asia 207/78, Even, tuomio 31.5.1979, Kok. 1979, s. 2019, 22 kohta; asia C-310/91, Schmid, tuomio 27.5.1993, Kok. 1993, s. I-3011, 18 kohta).

21 Kuten edellä on todettu, Saksan lainsäädännössä säädetyn kaltaisella etuudella, joka on myönnetty tietyille kotimaisille työntekijöille, on tarkoitus korvata osittain ne asianomaisille henkilöille aiheutuvat kustannukset, jotka aiheutuvat varusmiespalvelun suorittamisesta.

22 On siten katsottava, että tällaista etuutta, joka perustuu pääasiallisesti varusmiespalvelun suorittamiseen, ei myönnetä sillä perusteella, että kyseiset henkilöt ovat työntekijöitä, tai pelkästään kyseisessä jäsenvaltiossa asumisen perusteella, minkä vuoksi tällä etuudella ei ole niitä olennaisia piirteitä, jotka ovat tunnusomaisia asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuille sosiaalisille eduille.

23 Esitettyyn kysymykseen on siten vastattava, että asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 1 ja 2 kohtaa on tulkittava siten, että työntekijällä, joka on yhden jäsenvaltion kansalainen ja joka työskentelee toisessa jäsenvaltiossa, ei ole oikeutta siihen, että hänen työnantajansa on jatkettava julkisen alan työntekijöiden täydentäviä vanhuus- ja perhe-eläkevakuutuksia koskevien vakuutusmaksujen (työnantajan ja työntekijän osuuden) maksamista sen suuruisina, kuin nämä maksut olisivat olleet silloin, kun työsuhteesta johtuvien velvoitteiden täyttäminen ei olisi keskeytynyt sen vuoksi, että kyseinen henkilö kutsuttiin suorittamaan varusmiespalvelusta, vaikka tällainen oikeus on sellaisella tämän jäsenvaltion kansalaisella, joka on julkisyhteisön palveluksessa kyseisessä valtiossa ja suorittaa tämän valtion varusmiespalveluksen.

Oikeudenkäyntikulut

24 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Saksan ja Ruotsin hallituksille ja Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto)

on ratkaissut Arbeitsgericht Bielefeldin 3.11.1994 tekemällään päätöksellä esittämän kysymyksen seuraavasti:

Työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta yhteisön alueella 15 päivänä lokakuuta 1968 annetun neuvoston direktiivin (ETY) N:o 1612/68 7 artiklan 1 ja 2 kohtaa on tulkittava siten, että työntekijällä, joka on yhden jäsenvaltion kansalainen ja joka työskentelee toisessa jäsenvaltiossa, ei ole oikeutta siihen, että hänen työnantajansa on jatkettava julkisen alan työntekijöiden täydentäviä vanhuus- ja perhe-eläkevakuutuksia koskevien vakuutusmaksujen (työnantajan ja työntekijän osuuden) maksamista sen suuruisina, kuin nämä maksut olisivat olleet silloin, kun työsuhteesta johtuvien velvollisuuksien täyttäminen ei olisi keskeytynyt sen vuoksi, että kyseinen henkilö kutsuttiin suorittamaan varusmiespalvelusta, vaikka tällainen oikeus on sellaisella tämän jäsenvaltion kansalaisella, joka on julkisyhteisön palveluksessa kyseisessä valtiossa ja suorittaa tämän valtion varusmiespalveluksen.

Kakouris Hirsch Schockweiler

Kapteyn Murray

Julistettiin Luxemburgissa 14 päivänä maaliskuuta 1996.

R. Grass C. N. Kakouris

kirjaaja kuudennen jaoston puheenjohtaja